

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TALOUSPÄÄLLIKÖT RY

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

VASTAUS LAUSUNTOPYYNTÖÖN VN/34059/2021

Ammatillisen koulutuksen talouspäällikköyhdistys (myöh. AKTP) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista.

AKTP nostaa seuraavat neljä keskeistä asiaa lausunnolla olevasta hallituksen esityksestä:

1. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen kokonaisuutena
2. Jatkuvan oppimisen rahoituksen riittävyyden turvaaminen
3. Rahoituksen perustuminen todellisiin kustannuksiin
4. Rahoituksen ennakoitavuus

1. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen kokonaisuutena

AKTP kannattaa rahoitusjärjestelmän yksinkertaistamista, mutta järjestelmä tulee uudistaa kokonaisuutena – ei osissa. Koska nyt lausunnolla oleva rahoituslainsäädännön uudistaminen koskee ainoastaan oppivelvollisten rahoituksen perusteita, joka on osa laajempaa kokonaisuutta, esitysluonnosta ja sen vaikutuksia rahoitusjärjestelmään on vaikea arvioida. Jatkuvan oppimisen rahoituksen perusteita uudistettaisiin mahdollisesti vasta seuraavalla hallituskaudella. Säädosluonnoksissa viitataan mahdollisiin tuleviin asetuksiin, joita ei ole sisällytetty lausunnolla olevaan luonnokseen.

2. Jatkuvan oppimisen rahoituksen riittävyyden turvaaminen

Jatkuvan oppimisen merkitys ja tarve kasvaa koko ajan, joten rahoitusjärjestelmän muutos ei saa johtaa jatkuvaan oppimiseen kohdistettavan rahoituksen vähenemiseen. Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä oppivelvollisten rahoituksessa väestö-kehitys ja erityisesti nuorten ikäluokkien kehitys saa varsin merkittävän ajurin aseman tavoitteellisten opiskelijavuosien poistuessa. Jatkuvan oppimisen osalta rahoituksen määräytymisperusteet säilyisivät ennallaan.

Lisäksi jatkuvan oppimisen rahoitus voi tarveharkintaisena ja eduskunnan päättämänä olla vuosien saatossa huomattavastikin vähemmän kuin ensimmäiseksi vuodeksi määritelty osuus 50 %.

3. Rahoituksen perustuminen todellisiin kustannuksiin

AKTP näkee haasteellisena kokonaisuutena sen, että ammatillisen koulutuksen rahoitus määräytyy edelleen valtion talousarvion eikä rahoitusväylien todellisten kustannusten perusteella. Rahoituksen myöntämisen ollessa irti oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen kustannusperusteista AKTP:n näkemyksen mukaan ei voida arvioida, kohdentuuko koulutuksen järjestäjätasolla kokonaisuutena rahoitusväylien rahoitus riittävänä. Toisaalta mikäli kustannuksia alettaisiin raportoida kustannustiedonkeruussa uusien rahoitus-väylien mukaisesti, tämä johtaisi raskaaseen raportointiin sekä byrokratian edelleen kasvamiseen ja kaksinkertaistumiseen.

Rahoitusjärjestelmän uudistuminen hallituksen esityksen mukaisesti tarkoittaisi kuitenkin käytännössä sitä, että koulutuksen järjestäjä joutuisi organisaatiossaan raportoinnissaan kohdentamaan oppivelvolliset ja jatkuvan oppimisen opiskelijat tutkinto- ja koulutusalatason mukaisesti rahoitusväyliensä mukaisiin ryhmiin saadakseen tietää kunkin koulutusalan kannattavuuden. Tämä moninkertaistaisi järjestäjätasosta raportointityötä.

AKTP painottaa, että rahoituslain muutos ei saa johtaa siihen, että koulutuksen järjestäjät alkavat rakentaa reformia edeltävän rahoitusrakenteen mukaisia organisaatioiden jakamista kahteen linjaan. Raportointijärjestelmä ei saa rahoituksen eriyttämisen vuoksi aiheuttaa lisää velvoitteita tai monimutkaistaa raportointirakenteita.

4. Rahoituksen ennakoitavuus

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen ennakoitavuus säilyy edelleen haasteellisena. Järjestäjäkohtaisen kokonaisrahoituksen ennakointi tulee vaikeutumaan entisestään, koska eduskunnalla on harkintavalta, miten rahoitus jakaantuu kunakin varainhoitovuonna oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen rahoituksen kesken.

Koska koulutuksen järjestäjän opiskelijajakauma rahoitusväylien kesken ei välttämättä ole vastaava tulevana vuosina kuin rahoituksen määräytymisvuonna, tämä voi vaikuttaa rahoituksen tasoon järjestäjätasolla merkittävästi. Muuttotappioalueilla nuorten ikäluokkien kehitys toimii rahoituksessa oppivelvollisten rahoitusosuuden leikkurina.

Rahoitusjärjestelmän uudistusehdotuksessa ei ole myöskään esitetty toimenpiteitä siihen, että koulutuksen järjestäjät saisivat rahoituspäätökset jo loppusyksystä eikä loppuvuodesta kuten nyt. Tämä ajankohta on koulutuksen järjestäjän näkökulmasta liian myöhään.

Hallituksen esitysluonnoksen kokonaisarvio

Ammatillisen koulutuksen talouspäällikköyhdistys kannattaa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulee kuitenkin tehdä yhtenä kokonaisuutena, jossa tarkastellaan samanaikaisesti, yhdessä sekä oppi-velvollisten koulutusta että jatkuvaa oppimista. Kokonaisuuteen vaikuttavat kaikki muutokset.

Tämänhetkisen valtiontalouden näkymien perusteella ei ole realistista, että rahoituskehys ammatilliseen koulutukseen tulisi kasvamaan – todennäköisempää on, että rahoitus lähtee pienenemään vuoden 2024 jälkeen. Rahoituskehyksessä on pidettävä huoli, että jatkuvaan oppimiseen suunnatut resurssit eivät lähde pienenemään oppivelvollisten rahoituksen kasvaessa. Nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen perusteella tämä on mahdollista, koska todennäköisesti rahoituksen painopiste tulee siirtymään oppivelvollisten koulutukseen.

Rahoitusjärjestelmän uudistamisen ei tule johtaa siihen, että koulutuksen järjestäjien talouden seuranta ja raportointi tulee entistä monimutkaisemmaksi ja kankeammaksi.

Rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulee pohjautua pidemmältä aikaväliltä kuin kolmelta vuodelta kerättyyn tietopohjaan. Yksittäisen koulutuksen järjestäjän tulisi myös olla mahdollisuus arvioida järjestäjäkohtaisten ennakkolaskelmien pohjalta muutosten vaikutuksia omaan toimintaansa ja talouteensa – nyt lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä ennakkolaskelmista puhutaan vain valtakunnan tasolla.

Meidän mielestämme ammatillisen koulutuksen rahoituksen muutoksen valmistelu on keskeneräinen ja kokonaisuikataulu rahoituksen muutoksen toteutumiseksi 2024 on liian vaativa.

Ammatillisen koulutuksen talouspäälliköt ry.

Kallo Juha
Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia - Ammatillisen
koulutuksen talouspäälliköt ry